

УДК 94 (477.84) (092)

Ірина Федорів



ТЕРНОПІЛЬСЬКА НАУКОВА ШКОЛА ІСТОРИЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ АЛЕКСІЄВЦЯ: ЕТАПИ, ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розкрито етапи становлення й розвитку Тернопільської наукової школи біографістики професора Миколи Алексієвця, її значення як важливої частини національної гуманітарної науки та культури в контексті сучасних тенденцій розвитку вітчизняної історіографії та процесів державотворення, окреслено основні її здобутки й перспективи.

Ключові слова: М. Алексієвць, наукова школа, історична біографістика, учні, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка.

Здобувши в роки незалежності України свободу наукової творчості, вітчизняні дослідники-біографісти самовіддано надолужують час, вимушено згаяний упродовж попередніх десятиліть, повертають історичній пам'яті народу все нові й нові імена забутих і замовчуваних співвітчизників, минулому – його людські, гуманістичні виміри. При цьому підкреслимо, що біографічне знання є не лише галуззю гуманітарної науки, а й важливою частиною національної культури, суспільно-політичного, інтелектуального та духовного життя. Більше того, воно безпосередньо стосується світоглядних, ідеологічних засад суспільства, глибинної системи його цінностей. Національна біографістика працює не лише на потреби науки, освіти, культури, а й має багатоплановий вплив на формування національної та громадянської свідомості населення, їхніх історичних уявлень і політичних уподобань, життєвих переконань і моральних цінностей, соціальної психології.

Важко заперечити, що зібрані й опубліковані історико-біографічні дані у всьому світі належать до числа найбільш важливих національних гуманітарних інформаційних ресурсів. Вони не лише репрезентують історію та культуру певного народу в іменах його кращих представників, а й на загальне формують своєрідний колективний портрет нації, багатьох поколінь, відображаючи найістотніші риси та закономірності національного буття упродовж віків.

Історія, дана в іменах великої когорти її видатних діячів, завжди і скрізь пропагується як предмет національної гордості, підтвердження спроможності й успішності нації серед інших народів і держав – суб'єктів цивілізаційного процесу.

Широта і різноманітність історико-біографічної інформації, якою володіє нація, не лише засвідчує вагомість її внеску до світової історії та культури, а й вказує на розвиненість соціальної структури, яка на певних історичних етапах сягає такої повноти соціально-економічного, політичного та культурного розвитку, що не тільки дає змогу людині реалізуватися та досягти успіху й визнання, а й вимагає і висуває на передній план у всіх сферах суспільного життя величезну кількість осіб діяльних, самостійних, різнобічних, талановитих.

Водночас, цілком природним є те, що не лише пантеони визначних національних героїв, а й самі уявлення щодо значно ширшого загалу видатних діячів, які заслуговують на пам'ять прийдешніх поколінь, у кожного народу якісно відмінні й перебувають, так би мовити, у різних площинах. Є народи, в офіційному національному пантеоні яких чільне місце посідають державці-завойовники, полководці, а в загальному масиві “пересічних героїв” – військовики, учасники воєн; у інших, як це в українців, які зазнали в минулому національного поневолення, превалують борці за національне визволення, національну духовність, рідну мову та культуру.

За радянських часів не було простору для розвитку теоретичних і методичних досліджень у галузі української біографістики. Це істотно позначилося на хаотичності, недостатньому методичному рівні історико-біографічних публікацій 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст., коли суспільно-політичне піднесення нарешті відкрило простір для повернення забутих і замовчуваних імен. Як наслідок, значна кількість біографічних публікацій доби “перебудови” та перших років незалежності України опинилися за межами гуманітарної науки, не привносячи науково обґрунтованого знання, хоча їхнє актуальне суспільно-політичне та культурне значення для того часу не можна заперечити [1, с. 27]. У багатьох публікаціях відчувався брак чітких сучасних світоглядних орієнтирів, що загрожувало вітчизняній біографістиці повторенням ходіння по “зачарованому колу” давно віджилих стереотипів: ідеологізованих оцінок і одномірного, схематичного зображення особистості; романтичної героїзації козацької старшини; етнізації національної історії; зображення долі українських діячів, як невпинного страждання від “метафізичного”, містичного зла, привнесеного сусідніми державами; наголошення на “нереалізованості” потенціалу особистості; протиставлення “національно свідомого” Заходу України “несвідомому”, “зрусифікованому” Сходу тощо. Як завжди буває за доби бурхливих соціально-політичних змін, різкої переоцінки цінностей і емпіричного пошуку нових шляхів, питання світоглядних, теоретичних, методичних засад української біографістики, значення її історичних традицій і досвіду, а також про першочергові та перспективні, більше віддалені завдання, місце та роль біографістики в сучасній Україні як явища науки та культури, суспільно-політичного життя, були визначені та почали науково вирішуватися з певним часовим проміжком, коли вже нагромадився необхідний матеріал для аналізу нової ситуації [1, с. 28].

У непростих умовах 90-х рр. ХХ ст., коли у середовищі науковців відбувалася переоцінка цінностей, йшло осмислення нових дослідницьких завдань і перспектив розвитку вітчизняної гуманітаристики, відомий український вчений – Микола Алексієвець (доктор історичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, декан історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка у 1993–2006 рр.) одним із перших зумів по-справжньому оцінити необхідність повномасштабного відновлення вітчизняної традиції біографічних досліджень. Історико-краєзнавчі праці та історико-біографічні розвідки, присвячені вивченню життя й діяльності видатних осіб минулого в ТНПУ ім. В. Гнатюка в основному було сконцентровано на кафедрі нової і новітньої історії та методики викладання історії (завідувач – М. Алексієвець), на якій сьогодні працюють 2 доктори, професори і 11 кандидатів наук, доцентів. Тут й була створена наукова школа з проблем історичної біографістики, робота котрої яскраво демонструє здібності М. Алексієвця як науковця та організатора.

Як свідчить наукова практика, в сучасних умовах, не дивлячись на широкий доступ наукової інформації й значні можливості набуття освіти, становлення сучасного вченого-фахівця рідко відбувається поза межами наукової школи. Фактичний потік інформації настільки великий, що одній людині не під силу опанувати її. Це завдання й виконує наукова школа, тобто творча співдружність у межах того чи іншого наукового напрямку висококваліфікованих дослідників, об’єднаних спільністю підходів до розв’язання проблеми, стилем роботи, спільністю ідей і методів їх реалізації [2]. Загалом треба зазначити, що поняття наукової, зокрема історичної, школи в науковій історіографії не є належно усталені. Проте можна назвати такі головні її складники, як організаційна структура, яка включає науково-навчальні установи і науково-дослідні осередки, спільність головних історіографічних концепцій засновника школи і його учнів, спільність методології історичного досвіду та історіографічних засад, наукові видання, зокрема існування головного історичного періодичного органу, які є форумом співпраці й наукової дискусії засновника школи і його послідовників, значущість одержаних результатів тощо [3, с. 62]. На практиці така школа уособлює найяскравіший прояв колективної форми творчості під безпосереднім ідейним і практичним керівництвом визнаного ученого й вчителя, який живить цей колектив науковими ідеями і визначає зміст і методи наукових досліджень [2]. Якщо проаналізуємо

наукову співпрацю професора М. Алексієвця і його учнів, об'єднаних проблематикою історичної біографістики, а це – Надія Білик, Леся Алексієвець, Любомир Крупа, Оксана Ятищук, Віктор Савенко, Оксана Валіон, Ігор Іванюта, Іван Куций, Ірина Федорів, Леся Костюк, Наталія Григоруц, Сергій Бондаренко, Тетяна Лахманюк, Юлія Юрків, Ірина Скакальська, Андрій Кліш, Юрій Древницький, Василь Погорецький, Володимир Мисик та ін., то названі вище характеристики наукової школи чітко прослідковуються.

Сьогодні важко переоцінити значення осмислення і виділення біографічних досліджень як окремої галузі історичного знання у поглибленні національної історіографії. Тому методологічний підхід індивідуалізації історичного процесу, реконструкції особистості в контексті епохи – став ключовим при виборі тем кандидатських дисертацій багатьох аспірантів М. Алексієвця.

На сьогоднішній день з даної проблематики успішно захистили кандидатські дисертації 14 аспірантів професора та близько 10 – працюють й далі в цьому напрямі. Відтак, аспіранти й викладачі кафедри у результаті своєї багатогранної дослідницької праці повернули країні цілу плеяду геніальних українських учених й громадсько-політичних діячів. Ось лише деякі імена: Григорій Квітка-Основ'яненко, Денис Зубрицький, Іван Горбачевський, Андрей Шептицький, Кирило Студинський, Михайло Грушевський, Петро Могила, Володимир Гнатюк, Богдан Лепкий, Мирон Кордуба, Микола Чубатий, Олег Кандиба-Ольжич, Дмитро Донцов, Михайло Брайчевський, В'ячеслав Чорновіл...

До відновлення й розвитку біографічних досліджень у першому десятилітті незалежності України докладали зусиль чимало дослідників – як фахових учених, так і літераторів, журналістів, аматорів-краєзнавців. Не можемо не згадати діяльність доктора історичних наук, професора, засновника та першого директора Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського В. Чишка, яку він провів у цьому напрямі [4].

Проте безперечною науковою заслугою М. Алексієвця стало утвердження української біографістики, як окремого пріоритетного наукового напрямку на історичному факультеті ТНПУ ім. В. Гнатюка з власною теоретичною та методичною базою. Першим важливим кроком професора на цьому шляху стало проведення науково-практичних конференцій, присвячених видатним постатям української історії. Вони стали важливим фактором не лише зростання професійного рівня викладачів, виходу факультету на всеукраїнський масштаб комунікацій, налагодження співпраці між різними навчальними й науковими установами України й зарубіжжя, а й сприяли патріотичному вихованню молодих громадян незалежної держави. Зрозуміло, яку роль тоді відігравали у піднесенні національної свідомості такі видатні діячі українського національного відродження, національно-визвольного руху, як М. Грушевський, М. Кордуба, В. Липинський, О. Кандиба-Ольжич, С. Бандера, Я. Старух, С. Петлюра, К. Левицький. Адже перші конференції обласного, республіканського та міжнародного рівнів були присвячені саме їм [5, с. 4]. Результатом конференцій стало видання спеціальних збірників наукових праць, зредагованих М. Алексієвцем: “Михайло Грушевський – погляд із сьогодення” [6]; “Спадщина О. Кандиби-Ольжича у контексті національного відродження України: Збірник матеріалів міжнар. студент. конференції” [7]; “До 125-річчя Мирона Кордуби. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції” [8]; “До 130-річчя від дня народження В. Гнатюка. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції” [9] та ін.

Відтак, уже зі студентських лав, майбутні аспіранти Миколи Мироновича усвідомлювали важливість біографічних досліджень, з'ясовували місце і роль особистості в історії. Студентські праці згодом переросли у фахові кандидатські дисертації. Таким був початок роботи М. Алексієвця з організації в Тернополі наукової школи з проблем історичної біографістики, яка поступово збагачувала новітню українську історіографію. Перед тим, як перейти до аналізу її безпосередніх результатів, наведемо у хронологічному порядку учнів Миколи Алексієвця, яких згуртувала окреслена вчителем проблема та їхні дисертаційні праці.

Так, Надія Білик (Лиса) у кандидатській роботі на тему “Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець XIX – початок XX ст.)” здійснила комплексне дослідження життя й діяльності Б. Лепкого через призму української національної ідеї, розкрила процес становлення й еволюції його національно-патріотичних поглядів, проаналізувала роль письменницької, наукової, культурно-просвітньої та громадсько-політичної діяльності славетного діяча в українському національному відродженні, піднесенні національної свідомості українського народу. Авторка дослідила постать Б. Лепкого у контексті українсько-польських взаємин, а також його роль у популяризації української культури серед інших народів [10].

Леся Алексієвець у кандидатській дисертації “Києво-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних слов’янських країн (XVII–XVIII ст. ст.)” та у низці наукових праць, у т. ч. 3-х монографіях, показала роль києво-могилянців у суспільному і духовному житті України. Як ключові, розглянула постаті фундаторів першої вищої школи України, її професорів та визнаних вихованців (зокрема, З. Копистенського, Л. Зизанія, Й. Борецького, М. Смотрицького, К. Саковича, П. Могили, І. Гізеля та багатьох інших), висвітлила участь могилянців у відродженні Української держави, простежила їх зв’язки з козацтвом, Гетьманською державою, розкрила роль києво-могилянців у єднанні українських земель та інтеграції України у загальнослов’янський і світовий культурні процеси [11].

“Наукова та громадсько-політична діяльність академіка Володимира Гнатюка в контексті українського національного відродження кінця XIX – початку XX ст.” стала темою кандидатського дослідження Ігоря Іванюти. Головну увагу автор приділив висвітленню змісту, формам і напрямкам цієї діяльності, розкрив процес становлення та еволюції світогляду і наукових поглядів визначного українського вченого, з’ясував його роль у становленні й розвитку Наукового товариства імені Шевченка, охарактеризував етнографічну діяльність В. Гнатюка [12].

Питання багатогранного впливу одного з найвизначніших духовних діячів першої половини XX ст. – митрополита Андрея Шептицького на суспільно-культурні процеси в Галичині, еволюцію його політичної програми в контексті боротьби українського народу за соборність і незалежність України вперше комплексно висвітлив Любомир Крупа у дисертації “Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця XIX – першої половини XX століття” [13].

Комплексному аналізу науково-методологічних основ національного відродження, які розробив М. Грушевський, основним напрямком культурно-освітньої діяльності видатного історика, його місцю і ролі у національно-культурному житті України наприкінці XIX – на початку XX ст., науково-організаційній праці в НТШ у Львові та Українському науковому товаристві у Києві присвятила свою дисертацію Оксана Валіон [14].

Дослідженню багатогранної діяльності видатного українського історика і громадсько-політичного діяча М. Грушевського в контексті розбудови НТШ у Львові й перетворенню його в загальноукраїнську наукову установу присвячена дисертація Віктора Савенка [15].

Кандидатська робота Ірини Федорів “Наукова і громадсько-політична діяльність Мирона Кордуби (1876–1947 рр.)” розкриває формування М. Кордуби як особистості, науковця й громадсько-політичного діяча України, вперше в українській історіографії комплексно характеризує його життя і діяльність у контексті українського національного відродження, визначає вплив М. Грушевського на становлення наукового світогляду М. Кордуби та подає їх творчі взаємини і співпрацю. Авторка теоретично обґрунтовує національно-державницьку концепцію визначного історика, аналізує проблему етногенезу українського народу в інтерпретації М. Кордуби та його дослідження, присвячені процесам українського державотворення, робить спробу оцінити внесок М. Кордуби у розвиток національної історіографії та відродження Української держави [16].

Так, Іван Куций у контексті кандидатської дисертації “Рецепція національної історії в українській науково-історичній думці Галичини (1830-і – 1894 рр.)” досліджує життя і творчість відомих українських істориків й діячів національно-культурного відродження,

перших галицьких фахових істориків: Д. Зубрицького, Я. Головацького, І. Шараневича, Б. Дідицького, В. Ільницького, О. Партицького, С. Качали, Ю. Целевича, О. Барвінського, Ф. Свистуна, Т. Ріпецького [17].

Висвітленню суспільно-політичної та наукової діяльності відомого українського вченого, історика, поета, громадсько-політичного діяча першої половини ХХ ст. – О. Кандиби-Ольжича, його місця і ролі у створенні та розбудові культурної реферантури Проводу Українських Націоналістів і Української Національної Ради, розкриттю наукової спадщини вченого присвячена кандидатська робота Лесі Костюк (Ковалишин) “Суспільно-політична та наукова діяльність О. Кандиби-Ольжича у першій половині ХХ століття” [18].

У дисертаційній праці “Микола Чубатий як історик України: життя і творчість” Наталія Григорук висвітлила життя та діяльність визначного історика України, професора, доктора, педагога, політика і журналіста, який вніс вагомий вклад у вивчення етногенезу українського народу, в історію українського права та історію української церкви. Дослідниця головну увагу приділила змісту, формам і напрямкам діяльності вченого, теоретично обґрунтувала його концепцію походження українського народу, зробила спробу встановити місце М. Чубатого в духовній історії України, зокрема Тернопільщини [19].

Тетяна Лахманюк вперше здійснила комплексне дослідження про життя і творчість визначного українського вченого-хіміка, громадського діяча І. Горбачевського (1854–1942). Авторка проаналізувала зміст, форми і основні напрямки його громадської діяльності, формування славетного земляка як особистості, науковця й політичного діяча. Т. Лахманюк визначила місце творчої спадщини дослідника в українській і світовій науці, охарактеризувала роботу І. Горбачевського в НТШ у Львові, Українському вільному університеті, Музеї визвольної боротьби України в Празі, на посаді міністра здоров'я Австрії та в інших інституціях [20].

У дисертації “Громадсько-політична та наукова діяльність Кирила Студинського” молодий історик Андрій Кліш досліджує наукову та громадсько-політичну діяльність уродженця Тернопільщини, професора Львівського університету, академіка Кирила Студинського у контексті українського національного відродження кінця ХІХ – початку ХХ ст. На основі значної кількості вітчизняної та зарубіжної літератури та ґрунтовної джерельної бази, дисертант показав внесок ученого в духовну культуру, національно-державну розбудову України, у становлення й розвиток НТШ [21].

Оксана Ятищук у кандидатській дисертації “Побут та звичаї українського народу в творчості Г. Ф. Квітки-Основ'яненка”, по-новому розкриває роль відомого письменника та драматурга у становленні українського театру. Власне робота є першим спеціальним історико-етнографічним дослідженням побуту та звичаїв українського народу на матеріалах творів Г. Квітки-Основ'яненка. Авторка, на основі художньої та епістолярної спадщини діяча, детально охарактеризувала культурно-просвітницьку та фольклорно-етнографічну діяльність письменника, його роль у громадському житті Слобідської України [22].

Василь Погорецький, порушуючи актуальні аспекти проблеми духовності в Україні, продовжив вивчення цієї теми в рамках нашої наукової школи, розпочату свого часу Л. Алексієвець та Л. Крупою і присвятив свою кандидатську дисертацію постаті Петра Могили (1596–1647 рр.). Автор з'ясував роль видатного релігійного діяча у зміцненні православ'я, систематизації освіти, моральності, дисципліни, організації кліру, розробці єдиних правил церковного життя, догматичного вчення, довів, що діяльність Петра Могили виступала складовою частиною церковно-релігійного і культурно-освітнього поступу, сприяла консолідації українців, захисту православ'я, збереженні й розвитку рідної мови у богослужбовій практиці, запозиченні західних новацій в поєднанні з вітчизняними традиціями в освітній сфері [23].

Нещодавно, у 2012 році, аспірант кафедри Володимир Мисик захистив кандидатську дисертацію на тему “Громадсько-політична та наукова діяльність Ігоря Герети (1938–2002 рр.)”. Це перше комплексне наукове дослідження про відомого тернопільського історика, археолога, краєзнавця, педагога, публіциста і громадсько-політичного діяча. Робота

написана на значній кількості джерельного матеріалу, більшість якого вводиться до наукового обігу вперше. Автор розкрив найважливіші аспекти наукової спадщини вченого, оцінив внесок І. Герети у національне відродження краю й України [24].

Слід окремо звернути увагу на наукову новизну названих вище досліджень учнів М. Алексієвця. Якщо говорити про такі постаті української історії як М. Кордуба, М. Чубатий, О. Кандиба-Ольжич, І. Горбачевський, К. Студинський, В. Старосольський, І. Герета, то це перші цілісні кандидатські дисертації, представлені Тернопільською науковою школою біографістики, після чого імена цих діячів зазвучали на всеукраїнському рівні, цілісно, фахово, ґрунтовно, на що вони безперечно заслугоували своєю працею. Порушуючи у своїх роботах діяльність таких постатей як Г. Квітка-Основ'яненко, П. Могила, Б. Лепкий, Д. Зубрицький, Я. Головацький, І. Шараневич, Б. Дідицький, В. Ільницький, О. Партицький, М. Грушевський, В. Гнатюк, А. Шептицький, дисертанти запропонували вивчення нових аспектів, на перший погляд, відомих на той час постатей, привернули увагу до недосліджених раніше проблем їх діяльності. Завдяки роботам учнів Миколи Мироновича було введено в науковий обіг значну кількість важливих маловідомих і невідомих, раніше недоступних архівних джерел, проаналізовано праці вищеназваних учених. Власне ґрунтовна документальна база й стала основою методології історичних досліджень із вивчення різних аспектів біографій вчених та громадсько-політичних діячів під керівництвом професора М. Алексієвця. У цьому аспекті бачимо продовження праці, започаткованої свого часу В. Антоновичем та М. Грушевським, але в новій формі й новому висвітленні. Такий підхід дав змогу запропонувати професору та його аспірантам власні періодизації, оригінальні концепції основних етапів життя і діяльності досліджуваних ними постатей.

Наукова новизна цих праць полягає й у тому, що на прикладі з'ясування різних граней життя й творчості вищеназваних діячів, молоді дослідники торкнулися однієї з граней загальнішої наукової проблеми – ролі національної еліти у громадсько-політичному й науковому житті України, у піднесенні національної свідомості та консолідації української нації, при цьому охопивши період від XVII – і до початку XXI ст. Таке цілісне вивчення проблеми дозволило достовірно реконструювати малодосліджені до цього часу аспекти діяльності діячів та об'єктивно переглянути несправедливі й застарілі оцінки місця їх в історії України й світу, й що найважливіше, популяризувати імена видатних учених серед науковців і громадськості.

Наступним вагомим кроком на шляху формування наукової школи стало видання спеціальної тематичної монографічної праці “Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За заг. ред. М. М. Алексієвця. – Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – 352 с.” [25]. Увагу його авторів привернули найактуальніші аспекти діяльності й творчості відомих історичних постатей в контексті українського державотворення. Для прикладу назвемо окремі праці: “Кієво-Могилянська академія в особах” (Леся Алексієвель), “Денис Зубрицький в українському історіографічному процесі Галичини” (Іван Куций), “Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця XIX – першої половини XX століття” (Любомир Крупа), “Концепція українського культурно-духовного відродження Михайла Грушевського (кін. XIX – поч. XX ст.)” (Оксана Валіон), “М. Грушевський і НТШ” (Віктор Савенко), “Суспільно-політична діяльність В. Гнатюка у контексті національного відродження України кінця XIX – поч. XX ст.” (Ігор Іванюта), “Національно-державницька концепція Мирона Кордуби” (Ірина Федорів), “Науково-літературна діяльність О. Кандиби-Ольжича” (Леся Костюк), “В'ячеслав Чорновіл: постать на тлі доби” (Ярослав Секо, Сергій Бондаренко) [25].

За результатами монографічної праці в ТНПУ ім. В. Гнатюка з ініціативи проф. М. Алексієвця була проведена всеукраїнська наукова конференція “Українська історична біографістика: забуте і невідоме” (25–26 травня 2005 р.), у якій взяло участь близько 65 учасників. Під час її роботи працювали секції: “Визначні українські діячі в громадсько-

політичному та культурно-освітньому житті”, “Українська наука, культура, мистецтво у персоналіях” [26].

Вищезазначене монографічне видання викликало значний резонанс в Україні й дало поштовх подальшому поглибленому вивченню історії України в особах, наукової й творчої спадщини вчених, громадсько-політичних діячів у контексті визначальних віх української історії. Це засвідчує друга частина “Української історичної біографістики...”, опублікованої науковцями факультету в 2008 р. [27]. Її автори подали оригінальні історичні портрети про таких видатних діячів, як П. Могила, С. Жук, А. Річинський, У. Самчук, Б. Лепкий, З. Кузеля, С. Рудницький, Я. Падох, М. Чубатий, М. Кордуба, О. Кандиба-Ольжич, С. Магальяс, А. Горбачевський, Г. Сковорода, Г. Хомишин, С. Качала, О. Кисілевська, М. Рудницька, В. Старосольський, Я. Стецько, Л. Лук’яненко, І. Герета, Л. Крупа [27].

Цінність першої й другої частин передусім у тому, що їх автори характеризували життєвий й творчий шлях означених діячів на основі архівних матеріалів, таким чином ввівши до наукового обігу значну частину заборонених раніше фактів й подій на новій методологічній й джерелознавчій базі. Такі дослідження в сучасних умовах розвитку національної історіографії сприяють об’єктивному висвітленню історії України в особах, підвищенню ролі науки й освіти в суспільстві, відкривають нові штрихи до портретів відомих Українців.

Микола Алексієвець надає виняткового значення друкованій продукції. Так, аспіранти професора за результатами своєї археографічної діяльності, опрацювання значного масиву новітньої літератури стали авторами численних публікацій, присвячених життю й творчості тих чи інших діячів. Особливо гордимось монографічними дослідженнями. Так, у 1999 р. вийшла з друку праця Н. Білик “Богдан Лепкий у духовному відродженні українського народу” [28]. Додамо, що дослідниця, вивчаючи постать поета, опублікувала понад 70 статей у фахових збірниках і 3 монографії. У 2005 р. Н. Білик очолила науковий проект “Культурологічна спадщина Богдана Лепкого”, підтриманий Канадським інститутом Українських студій Альбертського університету. Упорядкувала до друку видання: “Богдан Лепкий. Вибрані твори: У 2-х тт.” (Київ: Смолоскип, 2007, 2011. – Т. 1. – 604 с.; Т. 2. – 616 с.), “Богдан Лепкий. Сотниківна. Історична картина з часів Івана Виговського: повість. Інсценізації Олекси Скалозуба, Богдана Мельничука” (Тернопіль: Богдан, 2012. – 280 с.), де ввела до наукового обігу десятки невідомих творів Б. Лепкого, дослідила культурологічну концепцію митця. Цьому передували багаторічні студії дослідниці в українських та польських архівах і бібліотеках з метою виявлення й публікації спадщини Б. Лепкого.

Надія Білик – неодноразовий упорядник матеріалів наукових конференцій, присвячених Б. Лепкому. Зокрема, “Богдан Лепкий в духовній історії України” [29]; співорганізатор Міжнародної наукової конференції “Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого”, упорядник й науковий редактор (у співавторстві з проф. М. Ткачуком) видання матеріалів цієї конференції [30].

За публікації в галузі лепкознавства Н. Білик була удостоєна стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених (1997–1999), Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана та Левка Лепких (2008), премії журналу “Літературний Тернопіль” (2010).

Продовжуючи список монографічних досліджень, що вийшли в рамках наукового проекту професора, слід назвати наступні: у 1999 р. – Л. Алексієвець видає наукову працю “Киево-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних країн (XVII–XVIII ст.)” [11], у 2001 році – до 125-річчя від дня народження видатного вченого публікується монографія І. Федорів “Мирон Кордуба в історії України (кінець XIX – перша половина XX ст.)” [31], а через рік – до 135-річчя від дня народження – праця М. Алексієвця, Л. Алексієвця та О. Трум (Валіон) “Роль М. Грушевського у піднесенні національної самосвідомості українського народу” [32]. У 2003 р., тоді аспірантка, а нині доцент кафедри нової і новітньої історії – Н. Григоруk видала наукову працю “Микола Чубатий як історик України” [33]. У цьому ж році доцент кафедри стародавньої та середньовічної історії –

О. Ятищук опублікувала монографію “Григорій Квітка-Основ’яненко в духовній історії України” [34].

Такі видання стали хорошою традицією на факультеті. Його вихованиця – Інна Чуйко присвятила своє дослідження відомому адвокату та громадсько-політичному діячу – Є. Олесницькому, історико-біографічний нарис про якого вийшов у 2005 р. (до 145-річчя від дня його народження) [35].

Найновіші наші монографічні дослідження присвячені таким постатям української історії, як П. Могила, К. Студинський, І. Горбачевський та В. Старосольський. Зокрема, В. Погорецький видав працю “Українська духовна культура і Петро Могила” (Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 160 с.), А. Кліш – “Кирило Студинський: життя та діяльність” (Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – 220 с.), М. Алексієвець у співавторстві з Т. Лахманюк – “Іван Горбачевський: науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність” (Тернопіль: Вектор, 2012. – 159 с.). На разі готується до друку, на основі матеріалів кандидатської дисертації, монографія доцента кафедри нової і новітньої історії – Юрія Древницького “Володимир Старосольський: громадсько-політична та наукова діяльність (1878–1942)”.

Таким чином, можемо констатувати, що за результатами наукової діяльності Миколи Мироновича і ядра його наукової школи, (а це, окрім зазначених монографій, проведених конференцій – численні публікації учнів, зокрема: Л. Алексієвець – автор близько 40 праць з історії Києво-Могилянської академії, з них 3 – монографії, за що нагороджена Почесною Грамотою Національної Академії Наук України, О. Валіон – близько 30 публікацій, присвячених М. Грушевському, І. Федорів – понад 30 – про М. Кордубу, Л. Костюк – близько 30 – про О. Кандибу-Ольжича) – Тернопіль став одним із новітніх центрів біографістики, зокрема вивчення й популяризації киево-могилянців, лепкознавства, грушевськознавства, кордубознавства, кандибознавства тощо. На факультеті, завдяки ініціативі М. Алексієвця, було введено і читається спецкурс для студентів й магістрантів “Грушевськознавство в українській історичній думці” (доц. Валіон О. П.).

Розробка актуальних аспектів історичної біографістики на сьогоднішній день продовжується завдяки наполегливій й невтомній праці її керівника. Микола Алексієвець, разом із головним редактором міжнародного збірника наукових праць “Україна–Європа–Світ” – Л. Алексієвець, започаткували у ньому постійну рубрику “Українська і зарубіжна біографістика”. У дев’яти випусках збірника, що вийшли, завдяки зазначеній рубриці з’явилися публікації про таких видатних діячів та неординарних постатей української і світової історії, відомих і маловідомих, як Володимир Лучаковський, Вацлав Ржевуський, Іван Горбачевський, Кирило Студинський, Петро Могила, Агатангел Кримський, Іван Франко, Богдан Лепкий, Володимир Старосольський, Микола Чубатий, Олег Кандиба-Ольжич, Юліан Романчук, Михайло Брайчевський, Михайло Драй-Хмара, Йосиф Сліпий, Михайло Левицький, Ольга Жулковська та ін.

Низку своїх праць М. Алексієвець безпосередньо присвятив розробці теоретичних проблем історичної біографістики. Аналіз здобутків вітчизняної історичної біографістики, ідейних, теоретичних та методичних засад сучасної біографічної науки, завдань і перспектив її розвитку здійснено в працях ученого: Українська історична біографістика: досягнення та перспективи її розвитку в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка [36]; Розвиток історичної науки і освіти в сучасних умовах [37]; Наукові історичні дослідження в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка: стан, проблеми і перспективи [38]; Українська історична біографістика: нове бачення [39]; Українська історична біографістика у світлі сучасних викликів національно-державного будівництва [40]; Про науково-дослідницьку роботу кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка [41].

Досвід Тернопільської наукової школи історичної біографістики засвідчує, наскільки історико-біографічна інформація здатна відігравати національно-мобілізуючу роль,

допомагати формувати національну свідомість, консолідувати націю за дуже несприятливих політичних обставин, зміцнювати уявлення про нерозривну єдність усіх регіонів батьківщини, долати болючі комплекси, пов'язані з трагічними поразками, втратою національної державності, іноземним поневоленням, згуртовувати для вирішення проблем доленосної ваги.

У середовищі науковців, об'єднаних професором М. Алексієвцем поступово викристалізувалася ідея широкого збору та систематизації біографічних матеріалів і формування таким чином загальнонаціонального ресурсу біографічної інформації, покликаною всебічно розкрити історико-культурний потенціал української нації, основні віхи її поступу через роль особи в історії.

Як бачимо, професор М. Алексієвцев зумів створити в Тернополі наукове середовище й згуртувати біля себе молодих учених, які під його керівництвом за двадцятиріччя тісної співпраці зробили вагомий внесок у новітню українську біографістику. Благо, що його науково-організаційні плани увінчалися успіхом. Серед своїх учнів М. Алексієвцев користується великим авторитетом і повагою, про що свідчать, зокрема, статті із міжнародного збірника "Україна–Європа–Світ" (Тернопіль, 2010. – Вип. 5. У 2 ч.) на пошану проф. М. Алексієвця у зв'язку із його ювілеєм [42].

Не підлягає сумніву, що історик разом зі своїми учнями стоїть на державницьких ідеологічних позиціях, що безпосередньо віддзеркалюється в усіх ділянках його діяльності як засновника Тернопільської наукової школи з історичної біографістики (керівництво кандидатськими й докторськими дисертаціями, організація наукових конференцій, видання наукової літератури тощо). Безумовно, що цей період М. Алексієвця та його наукової школи заслуговує на всебічне і об'єктивне подальше дослідження.

Як бачимо, історична біографістика об'єктивно посіла одне з провідних місць у тематиці історичних досліджень кафедри, очолюваної професором. Характерною рисою вивчення відомих історичних постатей громадського життя, діячів науки і культури, стало визначення їхнього місця у процесі українського національного відродження, пошук неперервності між їхніми ідеями та сучасним українством. Велику увагу приділено об'єктивній оцінці діячів, дискримінованих у радянські часи. У цьому, мабуть, була ознака часу: молода українська нація, історична думка незалежної України потребувала авторитетів. Тому й праці такого змісту мали особливе значення, стали скарбницею новітніх інтелектуальних надбань, своєрідним індикатором духовного потенціалу, що сприяв утвердженню громадянського суспільства, розбудові демократичної, соціальної і правової Української держави [25, с. 7].

У підсумку, хотілось би зазначити, що ми є свідками того, як на противагу елітарним і етатистським тенденціям, українські вчені-гуманітарії, біографісти й краєзнавці від перших років незалежності роблять усе, щоб спрямувати розвиток української біографістики у традиційно притаманне вітчизняній гуманітаристиці демократичне, народознавче річище.

Як бачимо, центральною постаттю української біографістики Тернопільської наукової школи стала національно свідомо, патріотично налаштована особистість – інтелігент, вчений, митець, освітянин, громадський діяч, борець за національне визволення – тобто всі ті, хто своєю працею, громадянською позицією та самовідданим служінням справі зробили реальний внесок у розбудову України, різних сфер її суспільно-політичного, державного, соціально-економічного та духовно-культурного життя. Праці молодих тернопільських науковців демонструють приклади, в яких немає успадкованих від радянських часів та літератури української діаспори традицій оцінювати постаті минулого крізь призму певних наперед визначених ідеологічних стереотипів, різко поділяючи їх на позитивні та негативні. Змінився і стиль викладу матеріалів. Усе більше місце у біографічних дослідженнях посідають елементи просопографії, що дають змогу розкривати персоналії у всій стереоскопічності їх людських вимірів, динаміці особистісного розвитку.

Серйозним здобутком вітчизняної біографістики у роки незалежності є і те, що здебільшого вдалося позбутися синдрому меншовартості, пригніченості українства, що тяжів

над нами тривалий час. Усі пам'ятають, як від видань 60-х рр. і до середини 90-х рр. ХХ ст. у багатьох біографічних працях наголошувалося на стражданнях українських діячів під ударами російського царату, демонізувався образ Росії та СРСР там, де у цьому не було жодної потреби.

Поділяємо думку провідних біографістів, що реалізація завдань, які стоять нині перед українською біографістикою може здійснюватися лише у взаємодії вчених усіх регіонів України, різними, але взаємодоповнюючими та взаємопоєднаними потоками: у вигляді публікації біографічних нарисів і есеїв, наукових статей і документальних даних, монографій, видання біографічних і біобібліографічних словників й довідників, створення електронних баз біографічних даних тощо [1, с. 36].

Безумовно, що необхідно стимулювати підготовку глибоких персонологічних досліджень, зокрема – біографічних монографій. При цьому слід домагатися, щоб вони були присвячені не лише постатям першорядної ваги, а сміливо виходили на другі й треті позиції – маловідомих учених, педагогів, громадських діячів, літераторів. Це істотно розширить уявлення про діапазон явищ і постатей української історії та культури. У такому ключі власне й працює Тернопільська наукова школа професора М. Алексієвця, спрямовуючи українську історичну біографістику, її теоретичні основи на самостійний шлях розвитку, багато у чому відмінний і оригінальний.

Список використаних джерел

1. Попик В. Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації ХХІ ст. // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica: зб. наук. праць / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біографічних досліджень; редкол.: В. І. Попик (відпов. ред.) та ін. – К., 2008. – Вип. 4. – С. 8–41. 2. Зеленська Л. Наукова школа: сутність та етапи становлення // Електронний ресурс. – [Режим доступу]: www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Pedagogica/27756.doc.htm 3. Винар Л. Історична школа Михайла Грушевського та її значення / Л. Винар // Михайло Грушевський: Історик і будівничий нації (Статті і матеріали). – К.: Вид-во ім. Олени Теліги. – 1995. – 304 с.; іл. 4. Чижко В. Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України / В. Чижко. – К.: БМТ, 1996. – 239 с. 5. Шумський І. Виховуємо патріотів // Ровесник. – 27 березня. – 1999. – С. 4. 6. Михайло Грушевський – погляд із сьогодення. Наукові записки ТДПІ. Серія: Історія. Вип. V. – Тернопіль, 1997. – 280 с. 7. Спадщина О. Кандиби-Ольжича у контексті національного відродження України: Збірник матеріалів Міжнар. наук. студент. конференції. – Травень, 1997 р. / За ред. д-ра істор. н. проф. Алексієвця М. М. – Тернопіль: ТДПУ, 1999. – 278 с. 8. До 125-річчя Мирона Кордуби. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 2001) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Вип. 12. – Тернопіль, 2001. – С. 4–26. 9. До 130-річчя від дня народження В. Гнатюка. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 2001) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Вип. 12. – Тернопіль, 2001. – С. 4–26. 10. Білик Н. Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 1999. – 20 с. 11. Алексієвць Л. Києво-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних країн (ХVІІ–ХVІІІ ст. ст.) / Л. Алексієвць. – Тернопіль: Збруч, 1999. – 263 с. 12. Іванюта І. Наукова та громадсько-політична діяльність академіка Володимира Гнатюка в контексті українського національного відродження кінця ХІХ – початку ХХ ст.: Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 2002. – 20 с. 13. Крупа Л. Вплив митрополита Андрія Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця ХІХ – першої половини ХХ століття: Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 2003. – 20 с. 14. Валіон О. Роль М. Грушевського у національно-культурному відродженні українського народу (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 2003. – 20 с. 15. Алексієвць М., Савенко В. Роль Наукового товариства імені Шевченка в українському національному відродженні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / М. Алексієвць, В. Савенко. – Тернопіль, 1999. – 188 с. 16. Федорів І. Наукова і громадсько-політична діяльність Мирона Кордуби (1876–1947 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с. 17. Куций І. Рецепція національної історії в українській науково-історичній думці Галичини (1830-і – 1894 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.06. – Львів, 2004. – 20 с. 18. Ковалишин Л. Суспільно-політична та наукова діяльність О. Кандиби-Ольжича у першій половині ХХ століття: Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 2004. – 20 с. 19. Григорук Н. Наукова та громадська діяльність Миколи Чубатого (1889–1975 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Львів, 2006. – 20 с. 20. Лахманюк Т. Науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського: Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Чернівці, 2007. – 20 с. 21. Клиш А. Громадсько-політична та наукова діяльність Кирила Студинського (1868–1941 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Львів, 2008. – 20 с. 22. Ятшиук О. Побут та звичаї українського народу в творчості Г. Квітки-Основ'яненка: Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.05. – Львів, 2009. – 20 с. 23. Погорецький В. Петро Могила у духовному та суспільному житті України (1596–1647 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Тернопіль, 2012. – 20 с. 24. Мисик В. Громадсько-політична та наукова діяльність Ігоря Герети (1938–2002 рр.): Автореф. дис... канд. історичних наук / 07.00.01. – Тернопіль, 2012. – 20 с. 25. Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. М. Алексієвця. Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – 352 с. 26. Програма Всеукраїнської наукової конференції “Українська історична біографістика: забуте і невідоме”. – Тернопіль. – 25–26 травня 2005. – 14 с. 27. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – Вип. 2 // Українська історична біографістика: забуте і невідоме. Ч. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2008. – 244 с. 28. Білик-Лиса Н. Богдан Лепкий у духовному відродженні українського народу // Н. Білик-Лиса. – Тернопіль: Збруч, 1999. – 144 с. 29. Богдан Лепкий в духовній історії

України: Матеріали наукової конференції / За наук. ред. проф. Р. Т. Гром'яка. Упор. – доц. Н. Білик. – Тернопіль: Джура, 2006. – 128 с. 30. *Проблеми* інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого: Матеріали міжнародної наукової конференції / За ред. М. Ткачука, Н. Білик. – Тернопіль: Рада, 2007. – 388 с. 31. *Федорів І.* Мирон Кордуба в історії України (кінець XIX – перша половина XX ст.) / І. Федорів. – Тернопіль: Тернопіль Онлайн, 2001. – 127 с. 32. *Алексієвець М., Алексієвець Л., Валіон О.* Роль М. Грушевського у піднесенні національної свідомості українського народу (кін. XIX – поч. XX ст.) / М. Алексієвець, Л. Алексієвець, О. Валіон. – Тернопіль: Літопис, 2002. – 105 с. 33. *Григорук Н.* Микола Чубатий як історик України / Н. Григорук. – Тернопіль: Тернопіль Онлайн, 2003. – 160 с. 34. *Ятищук О.* Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України / О. Ятищук. – Тернопіль: ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 176 с. 35. *Чуйко І.* Євген Олесницький: сторінки життєпису. Історико-біографічний нарис / І. Чуйко. – Тернопіль: Принтер-Інформ, 2005. – 206 с. 36. *Алексієвець М.* Українська історична біографістика: досягнення та перспективи її розвитку в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка / М. Алексієвець // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. М. Алексієвця. Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – С. 6–10. 37. *Алексієвець М.* Розвиток історичної науки і освіти в сучасних умовах / М. Алексієвець // Історична наука на сучасному етапі розвитку. – Кам'янець-Подільський, 2004. 38. *Алексієвець М.* Наукові історичні дослідження в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка: стан, проблеми і перспективи / М. Алексієвець // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль. – 2005. – Вип. 1. – С. 3–11. 39. *Алексієвець М.* Українська історична біографістика: нове бачення / М. Алексієвець // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль. – 2005. – Вип. 2. – С. 4–6. 40. *Алексієвець М.* Українська історична біографістика у світлі сучасних викликів національно-державного будівництва / М. Алексієвець // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – Вип. 2. // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Ч. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – С. 5–8. 41. *Алексієвець М.* Про науково-дослідницьку роботу кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка / М. Алексієвець // Україна–Європа–Світ. – Вип. 1. – Міжнародний збірник наукових праць / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – С. 13–21. 42. *Професор М. М. Алексієвець.* Вчений і організатор науки та освіти // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – Вип. 5. У 2 ч.: Україна–Європа–Світ: історико-політичні та гуманітарні аспекти розвитку / Міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця. – Ч. 1. – С. 15–37.

Ирина Федорив

**ТЕРНОПОЛЬСКАЯ НАУЧНАЯ ШКОЛА ИСТОРИЧЕСКОЙ БИОГРАФИСТИКИ
ПРОФЕССОРА НИКОЛАЯ АЛЕКСИЕВЦА:
ЭТАПЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ**

В статье раскрыты этапы становления и развития Тернопольской научной школы биографистики профессора Николая Алексиевца, ее значение как важной части национальной гуманитарной науки и культуры в контексте современных тенденций развития отечественной историографии и процессов государственного образования, обозначены основные ее достижения и перспективы.

Ключевые слова: Н. Алексиевец, научная школа, историческая биографистика, ученики, Тернопольской национальной педагогический университет им. В. Гнатюка.

Iryna Fedoriv

**TERNOPIL HISTORICAL BIOGRAPHY STUDIES SCIENTIFIC SCHOOL BY PROFESSOR
MYKOLA ALEXIYEVETS: MILESTONES, ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS**

The article explores the stages of formation and development of Ternopil scientific school of biographical studies by Professor Mykola Alexiyevets, its value as an important part of national humanities and culture in the context of current trends in the national historiography and processes of state, outlines its main achievements and prospects.

Key words: M. Alexiyevets, scientific school, Historical Biographical Studies, followers, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University.